

'Hou nou maar op, Wat wil de goede rekenaar nou zelf?

Goede rekenaars zijn vaak gek op rekenen, maar dat betekent niet dat ze altijd tevreden zijn over de gang van zaken in de rekenles. Hoe zou het anders moeten? Daar hebben ze wel ideeën over. Ivanka van Dijk ging met enkele goede rekenaars uit groep 6 en 7 in gesprek.

Hoe is het om een goede rekenaar te zijn?

Een goede rekenaar, wat is dat eigenlijk?

Job (J): Nou, als je niet zo lang hoeft na te denken.

Jochem-Jan (JJ): Als je een goede rekenaar bent, dan snap je het zelf zo goed dat je het ook aan iemand anders kunt uitleggen.

Wouter (W): En je kunt andere dingen doen als je klaar bent.

JJ: Als je andere kinderen mag helpen, vinden ze je aardig.

J: Ja, dan worden ze gelukkig!

Bas (B): Ik kan wel goed rekenen, maar ik denk er niet zo bij na. Het is niet zo dat als ik over straat loop, dat ik dan de hele tijd denk: 'ik kan goed rekenen!' Het is vooral handig in de winkel. Of bij een quiz in een tv-programma, als je het antwoord weet!

De kinderen uit groep 7 willen geen uitzonderingspositie

De betere rekenaars uit groep 7 doen grotendeels hetzelfde rekenwerk als hun klasgenoten. Als ze eerder klaar zijn, maken ze over het algemeen ander werk uit hetzelfde boek. Heel soms krijgen ze extra opgaven.

B: Soms krijgen we extra bladen, dat is meestal wat uitdagender. Bijvoorbeeld: 'Pietje heeft 3 euro, Joepie heeft bla bla bla, da's onbekend, en simpele Jan heeft 600 euro. Als je weet dat Joepie 20 procent heeft van wat simpele Jan heeft, hoeveel hebben ze dan gemiddeld?' Die sommen zijn langer.

Kim (K): Je moet je er meer voor inspannen.

Je kunt ze niet in een keer maken.

B: Een antwoord en nog een antwoord en nog eentje, en dan pas weet je het echte antwoord. Daar moet je meer voor doen, in plaats van makkelijk invullen.

K: Dat vind ik niet zo erg, dat is juist leuk.

De kinderen vallen liever niet te veel op. Ze ervaren een uitzonderingspositie als vervelend. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de uitspraken van Jamie en Kim als ik hen vraag hoe ze het zouden vinden om deels ander werk te krijgen dan hun klasgenoten.

Jamie (Ja): Ik zou liever bij de groep willen blijven.

K: Ik ook, want anders lijkt het net of je de beste bent. Dat wil ik niet.

B: Als ik meester zou zijn, zou ik geen extra werk geven als ik maar drie kinderen had die meer kunnen. Dan moeten het er meer zijn: vijf bijvoorbeeld. Dan hoeft de meester het ook niet alleen aan jou uit te leggen.

K: Met vijf is het niet meer zo bijzonder. Als je er één extra werk geeft, denkt iedereen 'daar heb je haar weer'.

De betere rekenaars uit groep 6 mogen meer

De betere rekenaars uit groep 6 mogen een gedeelte van sommige lessen aan andere opdrachten werken. Maar ze doen daarnaast wel alles wat de andere kinderen ook moeten doen. Hoe vinden ze het dat ze wel alle gewone sommen eerst moeten maken?

JJ: Dat vind ik niet erg. Vaak zijn het rijtjes: $8 \times 60 =$, $8 \times 600 =$, $80 \times 600 =$, enzovoort, dat vul je zo in.

W: Maar als je er heel lang over doet om het uit te rekenen, bijvoorbeeld onder-elkaar-sommen, eerst $10 \times$ en dan nog $10 \times$ en dan nog $10 \times$ keer eruit halen, daar ben je heel lang mee bezig. Dan vind ik het minder leuk.

Niet met rekenen bezig zijn is het allerleukste, vnr. Wouter, Jochem-Jan en Job.

wij willen rekenen!'

JJ: Soms zie je dat je een hap van 200 x kunt nemen, maar dan mag je niet meer dan 100 x in een keer nemen...

J: Plustaak is extra, als je al heel vroeg klaar bent.

JJ: Als bijvoorbeeld de juf het groene boek uitlegt, dan mogen wij vaak de Plustaak doen. Als we terug komen van de Plustaak mogen we zonder uitleg aan het groene boek verder.

Er zijn ook momenten waarop deze kinderen wel meedoen met de groep. De kinderen vertellen hoe ze dat vinden.

JJ: De juf zegt dat we een rijtje moeten uitrekenen en dat we daar 10 minuten over mogen doen. Dan denk je na 5 minuten: 'Ik ben klaar, we kunnen verder,' maar dat kan dan nog niet. Niet dat ik niet accepteer dat andere kinderen wat langzamer zijn, hoor! Maar ik vind het wel eens jammer, dat wachten.

J: Irritant soms.

W: Heb je een halve som uit je extra rekenboekje uitgerekend en dan moet je weer meedoen.

J: Je zou het beter achter elkaar kunnen plakken. Dan heb je een heel groot stuk om aan andere dingen te werken.

JJ: Bijvoorbeeld: je mag som 3 en 4 gaan doen en daar mag je een half uurtje over doen. En als je in 10 minuten klaar bent, heb je nog 20 minuten voor iets anders. Dat heeft dan wel zin.

Te veel uitleg

Een thema dat in herhaaldelijk terug komt is de uitleg door de leerkracht. Bas, Kim en Jamie kunnen het effect van een teveel aan uitleg op een betere rekenaar helder weergeven.

B: Dan denk ik 'gaaaap' of 'wees eens stil, laat mij lekker aan het werk!'

K: Je dwaalt een beetje af.

Ja: Je wordt ongeduldig.

K: Want je weet het allemaal wel. Dan ga je aan andere dingen denken. En met je pen spelen.

B: Je luistert niet meer omdat je denkt dat je het al weet. Als de meester dan toch ineens wat nieuws vertelt... dan denk je: 'Oh, wat is dat moeilijk! Help!' Als je het dan aan meester vraagt, krijg je op je kop. Had je maar moeten luisteren.

En Job, Jochem-Jan en Wouter vertellen hierover:

W: Als één kind de som nog niet snapt, gaat de juf het weer helemaal uitleggen. Dat is soms saai als je het zelf al snapt.

JJ: Meestal bekijken wij de sommen, we lezen wat er staat en dan weten we: 'Oh, dát moeten we doen.' Maar de juf gaat vaak uitgebreid uitleggen. Dat voelt dan zo van 'kom op hé' Niet dat we haast hebben, maar ik wil gewoon lekker verder werken.

Kan het nog leuker?

Ik vraag ze of er manieren zijn waarop de leerkracht het rekenen voor hen nog leuker zou kunnen maken dan het nu al is. Ze moeten er hard over nadenken, maar hebben toch wel ideeën:

W: Je kunt als je klaar bent alvast kijken naar de andere sommen op de bladzijde. En alvast beginnen als je het snapt. En als je alles af hebt, dat je dan Plustaak mag doen. Dan laat je de juf even naar je werk kijken en als het goed is, heb je veel tijd voor Plustaak.

B: 3D-animaties kan zeker niet, hè?

K: Ik zou wel meer op de computer willen rekenen.

Job, Jochem-Jan en Wouter zijn gek op procentensommen.

Ja: Of meer van die extra werkbladen, die doen we niet zo vaak. Bijvoorbeeld procentensommen. Meestal andere sommen dan in het boek.

B: Die doen we maar heel soms...

K: Ik zou meer plaatjes willen. Soms staat het niet zo duidelijk in het boek. Met plaatjes ziet het er leuker uit en snap je het nog beter.

B: Misschien wat minder uitleg!

Ja: De meester legt soms wel een half uur uit. Ik denk wel eens: 'Hou nou maar op, wij willen rekenen!'

B: Soms blijft er geen tijd over om zelf te rekenen, maar het moet wel af. En vaak heeft ie het al tien keer eerder uitgelegd. Sommige kinderen hebben die uitleg wel nodig.

Ja: De eerste keer is het goed om te luisteren. Maar als het al vaak herhaald is, vind ik het niet meer zo leuk.

B: Hij mag het best nog twee keer herhalen. Je moet niet helemaal geen uitleg krijgen!

K: De meester zou kunnen vragen wie er uitleg wil.

B: En dan gaat hij dat groepje uitleg geven. Dan kunnen andere kinderen al werken.

Leuke vraagstukken

Wat vinden goede rekenaars leuke vraagstukken?

JJ: Verhaaltjessommen, dat je bijvoorbeeld op de som $668 - 200$ moet komen. Een handelaar heeft 668 koperen

munten in zijn kar. Hij heeft 68 munten verhandeld, dan gaat ie naar het volgende dorpje en daar verhandelt hij er nog eens 68, dan zit je op 136, en dan verkoopt ie daarna nog 64 munten. En dan is de vraag: hoeveel heeft ie er in die drie dorpjes verhandeld? Hoeveel munten heeft ie nog als ie weer thuis aankomt?

J: Het is ook leuk als je bij een som een beetje moet puzzelen, als je het niet direct ziet.

JJ: Zoals die doolhoven in de Plustaken. Een plaatje met allemaal cijfers en je moet op 48 uitkomen. Je moet langs de cijfers een weggetje zoeken. Het is een beetje denken, een beetje puzzelen.

W: Het is niet echt rekenen, maar wel ...rekenen!

J: Ik heb liever sommen waar je een beetje over na moet denken dan makkelijke invulsommen.

W: Anders schrijf je het alleen maar op, en leer je eigenlijk niks!

W: De Plustaak bijvoorbeeld. Daar mag je meer tekenen en puzzelen.

JJ: Over een kruidenier. En als ie inkopen doet, koopt ie 25 kilo voor €16,35. Hoeveel betaalt hij voor een kilo? En welke prijs hij vraagt voor die 25 kilo of voor een kilo, dat is altijd wat meer. In een tabel erachter moet je uitrekenen hoeveel winst hij heeft.

De goede rekenaars uit groep 6 hebben dezelfde favoriete vraagstukken als hun lotgenoten uit groep 7.

Allemaal: Procenten!

Ja: Dat zijn niet altijd dezelfde sommen, daar moet je dus goed bij nadenken over wat je moet doen.

K: Soms lange deelsommen. Maar niet altijd: als het er veel zijn, vind ik het niet echt leuk. Dan wordt het saai.

Ja: Als je moet puzzelen is het leuk.

B: Ik heb wel eens een groot getallenmuurtje gedaan, thuis. Dan stonden er wel tien baksteentjes onderaan. Dat was moeilijk. Het duurde heel lang voor ik hem af had.

Goede raad

Het voorgaande gesprek spreekt voor zich. Deze goede rekenaars weten heel goed wat ze willen. Maar het is een lastige klus om hieruit eenduidige conclusies te trekken die slaan op alle betere rekenaars. Zoveel kinderen, zoveel meningen. Ik kan u dus maar een advies geven: luister goed naar de betere rekenaars in uw klas en pas het programma aan waar dat mogelijk en gewenst is.

De auteur is werkzaam als schoolbegeleider bij Drielanden Educatieve Dienstverlening in Haarlem (voorheen Onderwijs Begeleidingsgroep Kennemerland).

Met dank aan de Franciscusschool te Bennebroek en de Willem van Oranjeschool te Haarlem

Kan ik de betere rekenaars vooruit laten werken in het rekenboek?

veelgestelde VRAGEN

Het is verstandiger om betere rekenaars niet vooruit te laten werken, maar voor hen binnen een blok te differentiëren. Dat wil zeggen dat per blok voor hen meer uitdaging en uitbreiding wordt gezocht. Als betere rekenaars gaan doorwerken in de methode levert dat veel nadelen op. Allereerst wordt het probleem niet opgelost maar doorgeschoven naar het eind van de basisschool. Er zal dan voor een langere periode naar vervangende en uitdagende leerstof gezocht moeten worden, wat niet eenvoudig is. Bovendien vinden de meeste kinderen het niet motiverend om langdurig een apart programma door te werken. Verder is er het gevaar dat deze kinderen bij nieuwe onderwerpen onvoldoende instructie krijgen, wat kan leiden tot ongewenste en weinig efficiënte oplossingsmanieren. En een uitwisseling van oplossingsmanieren met andere kinderen behoort bij deze manier van werken al helemaal niet tot de mogelijkheden, terwijl

dat bij differentiatie binnen het blok wel goed mogelijk is. Tenslotte wordt de inbreng van deze kinderen bij nieuwe onderwerpen gemist. Ze hebben vaak originele ideeën waar ook andere kinderen van kunnen profiteren. Ook de betere rekenaars kunnen leren van de interactie met andere kinderen. Ze moeten zich verantwoorden voor hun ideeën: Waarom denk je dat? Leg dat eens uit? Enzovoort. Dat zet hen opnieuw aan het denken.

Sjoerd Huitema

De auteur is werkzaam op de Pabo Arnhem en bij Marant Educatieve Diensten Arnhem

